

Rebbe Nachman on the Parsha
פרשת בא תשע"ט • למה מכה הארקה באה שמינית?

שמות פרק'

(א) ויאמר יקוק אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו: (ב) ולמען תספר באזני בנך ובו בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני יקוק: (ג) ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר יקוק אלהי העברים עד מתי מאנת לענת מפני שלח עמי ויעבדני:

רש"י

(א) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה - והתרה בו: שתי - שימי שאשית אני: (ב) ולמען תספר - בתורה להודיע לדורות: התעללתי - שחקתי, כמו (במדבר כב כט) כי התעללתי בי, (שמואל א' ו' ו) הלא כאשר התעולל בהם, האמור במצרים. ואינו לשון פועל ומעללים, שאם כן היה לו לכתוב עוללתי, כמו (איכה א' כב) ועולל למו כאשר עוללת לי, (שם כב) אשר עולל לי: (ג) לענת - כתרגומו לאתכנעא, והוא מגזרת עני, מאנת להיות עני ושפל מפני:

שפתי חכמים

(א) מדכתיב כי אני הכבדתי את לבו וגו' כי כל כי שבמקרא נתינת טעם הוא אלמעלי ואי לא פירושו להתרו' בו מה זה נתינת טעם אלמעלה (נח"ל) וה"ק הש"י למשה שאף ע"פ שכבר הודה ואמר חטאתי הפעם ואפ"ה לא שלח את בני ישראל א"כ פשיטא דלא תהני התראה וע"ז נותן טעם כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו דצריך ההתראה משום עבדיו דעד עתה לא הכבידו את לבבם והא דלא הכביד את לבבם קודם לזה היינו משום דעכשיו נאמר הירא דבר ה' הניס וגו' ולולא שהכביד גם לב עבדיו היו מפצירין בו לשלוח את בני ישראל לפיכך הכביד גם לב עבדיו למען שתי אותותי ואף על גב שאמרו שלח את האנשים וגו' הא לא היתה תשובתם שלמה שהרי לא אמרו רק שישלח האנשים וכמו שאמר פרעה לכו נא הגברים ועייש באריכות: ר"ל שלא תפרשו כמו כי השתות יהרסון שפירושו לשון יסוד או לי מלחמה כמו שות שתו השערה לכ"פ שפירושו לי שימה ומה שמפרש אח"כ שאשית אני ר"ל אף ע"פ שפי שימי מ"מ נוכל לטעות ולפרשו כמו מאן ה' לתתי להלוד עמכם שפירושו תת אותי לכך פי' דשתי דהכא פי' שאשית אני כמו טוב תתי אותה לך שפירושו תת אני (רא"ם) א"י משו' דיכול לפרשו לי עבר דפי' שימה שלי ומשמע שכבר שם אותם לכ"פ שאשית אני להבא: (ג"א) והא דלא פי' זה גבי וישת לו עדרים וגבי ולא שת לבו משום דודאי לפי הענין א"א לפרשם רק מלי שימה אך כאן שהשי"ן נקודה בחיר"ק ובלא יו"ד היא לכך חסרה היו"ד כדי לפרשו מלשון יסוד או מלחמה לכ"פ שאף ע"פ כן אין הוכחתו ממה שחסר היו"ד ופי' לפי הענין גם כן מלי שימה:

ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ס"ד

- 1 ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו. ולמען תספר באזני בנך ובו בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני יי וכו'. הנני מביא מחר ארבה בגבולך (שמות י):
- 5 [א] כי השם יתברך מחמת רחמנותו ברא את העולם, כי רצה לגלות רחמנותו, ואם לא היה בריאת העולם על מי היה מראה רחמנותו. ועל כן ברא את כל הבריאה מתחלת האצילות, עד סוף נקדת המרפז של עולם הגשמי, כדי להראות רחמנותו. וכאשר רצה השם יתברך לברא את העולם, לא היה מקום לבראו מחמת שהיה הכל אין סוף. על כן צמצם את האור לצדדיו, ועל ידי הצמצום היה נעשה חלק הפנוי. ובתוך החלק הפנוי היה, נתהוו כל הימים והמדות, שהם בריאת העולם (כמו שכתוב בעץ חיים בתחלתו):
- 10 וזה החלק הפנוי, היה מברח לבריאת העולם. כי בלתי החלק הפנוי, לא היה שום מקום לבריאת העולם כנ"ל. וזה הצמצום של החלק הפנוי, אי אפשר להבין ולהשיג, כי אם לעתיד לבוא. כי צריך לומר בו שני הפכים, יש ואין. כי החלק הפנוי הוא על ידי הצמצום, שכביכול צמצם אלקותו משם, ואין שם אלקות כביכול, כי אם לא כן אינו פנוי, והכל אין סוף, ואין מקום לבריאת העולם כלל. אבל באמת לאמתו, בנדאי אף על פי כן יש שם גם כן אלקות, כי בנדאי אין שום דבר בלעדי חיותו. ועל כן אי אפשר להשיג כלל בחינת חלק הפנוי, עד לעתיד לבוא: ...
- 15 [ו] וזה, ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי וכו' הוא בחינות חלק הפנוי כי פרעה לשון ביטול, מלשון: "תפריעו את העם" וגם פרעה לשון התגלות הינו בחינת חלק הפנוי, שהוא בטל ופנוי מפל ובתוכו התגלות כל הבריאה כנ"ל ושם בחלק הפנוי יש כבדות לב כי אי אפשר להשיג בחינות החלק הפנוי כנ"ל וכל החכמות הבאים משם, יש בהם כבדות לב שנסארים בקשאי על השם יתברך ואי אפשר למצא שם השם יתברך מחמת שפנה אלקותו משם כביכול כדי שתוכל הבריאה להתהוות כנ"ל "משה בא" וכו' שמשה דיקא, ובו אל פרעה, בחינות החלק הפנוי כי אסור לכנס לשם כי אם בחינות משה כנ"ל כי אי אפשר למצא שם את השם יתברך כנ"ל וזה, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו עבדים הם בחינות ההקדמות של כל החכמות כי כל חכמה יש לה הקדמות, והם נקראים עבדים ומשמשים להחכמה הינו שכל החכמות וההקדמות הבאים משם מחלק הפנוי יש בהם כבדות לב שנסארים בקשאי כנ"ל וזהו למען שתי אתתי אלה בקרבו הינו שמה שהכבדתי את לבו וכו' שאי אפשר למצא שם את השם יתברך זה היה "למען שיתיי" וכו' כדי שאשית בקרבו האותיות של הבריאה הינו כדי שתוכל הבריאה להתהוות שם בתוך החלק הפנוי שצמצם ופנה אלקותו משם כביכול כי אם לא היה מצמצם אלקותו משם, לא היה מקום לבריאה כנ"ל ולמען תספר וכו', כי שם בתוך הבריאה שנתהוה בתוך
- 20
- 25

חָלַל הַפְּנוּי שֶׁם תּוּכַל לְסַפֵּר וּלְדַבֵּר כִּי יֵשׁ שֵׁם אוֹתִיּוֹת וְדַבּוּר, שֶׁעַל יָדָם נִתְהַוָּה הַבְּרִיאָה כִּנּוּי לְזֶה בְּאֲזֵנִי
 30 בְּנֶד וּבֶן בְּנֶד כִּי עֵקֶר כָּלֵל הַבְּרִיאָה הִיְתָה בְּשִׁבִיל רַחֲמָנוּתוֹ כִּנּוּי לְוַהֲבִיאָה הִיְתָה עַל יְדֵי הַדַּבּוּר כִּנּוּי לְ
 נִמְצָא שֶׁבְּכָל דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּתוֹךְ הַחֲלָל הַפְּנוּי, יֵשׁ שֵׁם צִמְצוּם רַחֲמָנוּתוֹ כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צִמְצָם רַחֲמָנוּתוֹ,
 וּבְרָא אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, בְּתַבְנִית וּדְמוּת הַזֶּה כִּפִּי הַרְחֲמָנוּת שֶׁלוֹ שֶׁמִּדַּת רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרַךְ חִיבָה, שֶׁזֶה הַדָּבָר
 יְהִי כֶּךָ כִּי הַרְחֲמָנוּת שֶׁרָשׁ כָּל הַבְּרִיאָה, כִּי הַכֹּל נִבְרָא כְּדֵי לְגַלּוֹת רַחֲמָנוּתוֹ כִּנּוּי לְזֶה: "וּלְמַעַן תִּסְפֹּר
 35 בְּאֲזֵנִי בְּנֶד וּבֶן בְּנֶד" עַד כָּאן רַחֲמֵי הָאֵב עַל הַבֶּן כִּי בְמָה שֶׁהוּא אַחֵר הַבְּרִיאָה, שֶׁם תּוּכַל לְסַפֵּר וּלְדַבֵּר
 וּלְהַשִּׁיג צִמְצוּם רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר עַד כָּאן רַחֲמֵי הָאֵב וְכוּ', הֵינּוּ שֶׁבְּדַבְּרָה הַזֶּה יֵשׁ כָּל כֶּךָ רַחֲמָנוּת
 וּבְדַבְּרָה הַזֶּה יֵשׁ כָּל כֶּךָ רַחֲמָנוּת וְזֶה אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלָתִי בְּמַצְרִים וְכוּ' זֶה בְּחִינַת הַקְּלִיפּוֹת שֶׁבָּאִים מֵרְבוּי
 40 הָאוֹר מְשֻׁבְּרֵת כְּלִים כִּי 'הִתְעַלְלָתִי', פִּרְשׁ רַש"י 'שְׁחַקְתִּי' הֵינּוּ שֶׁעֲשִׂיתִי שְׁחֹק וְעוֹלָלוֹת בְּעוֹלָם הֵינּוּ
 בְּחִינַת הַקְּלִיפּוֹת שֶׁהֵן כִּנּוּי הַקְּדוּשָׁה רַק כְּמוֹ מִי שֶׁמְדַמָּה וּמְשַׁחֵק וּמַעְקֵם עֲצָמוֹ לַחֲבָרוֹ כִּי הֵם רַק כְּקוֹף
 הַמְשַׁחֵק וּמְדַמָּה עֲצָמוֹ לְאָדָם וְאֵת אֲתֵתִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָּם כִּי יֵשׁ שֵׁם אוֹתִיּוֹת, כִּי הֵם בָּאִים מֵרְבוּי אוֹר,
 45 מְשֻׁבְּרֵת כְּלִים כִּנּוּי וַיִּדְעַתְּם כִּי אֲנִי ה' כִּי שֵׁם תּוּכְלוּ לְהַפִּיר אֶת ה' כִּי יֵשׁ שֵׁם נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה וְאוֹתִיּוֹת
 כִּנּוּי הֵינּוּ, שֶׁאֶפִּילוֹ בְּתוֹךְ בְּחִינַת הַשְּׁחֹק, בְּחִינַת הַקְּלִיפּוֹת הֵינּוּ בְּחִינַת אֶפִּיקוֹרְסִית הַרְאֵשׁוֹנָה, שֶׁבָּא
 מִבְּחִינַת רְבוּי אוֹר כִּנּוּי גַּם שֵׁם תּוּכַל לְהַפִּיר אֶת ה' כִּי עָלְיוֹ נֶאֱמַר: 'וְדַע מָה שֶׁתִּשִּׁיב לְאֶפִּיקוֹרוֹס' כִּנּוּי לְכִי
 אֶפְשָׁר לְמַצָּא שֵׁם אוֹתִיּוֹת וְנִיצוּצוֹת לְיִשְׁבָּם כִּי הֵם בָּאִים מְשֻׁבְּרֵת כְּלִים כִּנּוּי לְ:
 וְזֶה, וַיְבֵא מֹשֶׁה אֶל פְּרַעֲהוּ וְכוּ' הִנְנִי מִבִּיא מַחֵר אַרְבֶּה בְּגִבּוֹלְךָ הוּא בְּחִינַת לְעֵתִיד לְבוֹא, כִּי מַחֵר לְקַבֵּל
 45 שָׂכָר. בְּחִינַת: "וְעֵנְתָה בִּי צְדָקְתִּי בְּיוֹם מַחֵר" הֵינּוּ בְּחִינַת קַבּוּל הַשָּׂכָר לְעֵתִיד לְבוֹא וְאִזּוֹ נִבְיָנוּ בְּחִינַת
 הַחֲלָל הַפְּנוּי שֶׁהוּא עַל יְדֵי הַצִּמְצוּם אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת, שֶׁבְּאֶמְתָּ יֵשׁ שֵׁם אֱלֹקוֹת, וְאִף עַל פִּי כֹן הוּא חֲלָל
 הַפְּנוּי כִּנּוּי לְזֶהוּ בְּעֲצָמוֹ הַקַּבּוּל שָׂכָר כִּי עֵקֶר הַקַּבּוּל שָׂכָר לְעֵתִיד הוּא, שֶׁיִּשְׁיִגּוּ הַשְּׂגוֹת וְיִבְיָנוּ מֵהַ שֶׁהִיָּה
 אִי אֶפְשָׁר לְהַבִּין בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאִזּוֹ יִדְעוּ שֶׁהַחֲלָל הַפְּנוּי הוּא בְּבְחִינַת אַרְבֶּה כִּהֵוּא קִמְצָא דְלְבוּשָׁה מִנֶּה
 50 [וּבֵה] כְּמוּבָא בְּכָל סִפְרֵי קְבָלָה שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת סוּד חֲלָל הַפְּנוּי [לְבוּשׁ, הוּא בְּחִינַת הַצִּמְצוּם שֶׁל חֲלָל הַפְּנוּי
 שֶׁעַל יְדוֹ בְּחִינַת הַלְבוּשִׁין, נִבְיָנוּ שֶׁהוּא מִנֶּה וּבֵה שֶׁבְּאֶמְתָּ יֵשׁ שֵׁם אֱלֹקוֹת וְאִף עַל פִּי כֹן הוּא בְּחִינַת לְבוּשׁ
 בְּחִינַת צִמְצוּם, בְּחִינַת חֲלָל הַפְּנוּי וְזֶה בְּחִינַת: "וְעֵנְתָה בִּי צְדָקְתִּי בְּיוֹם מַחֵר" "צְדָק לְבִשְׁתִּי" שֶׁאִזּוֹ בְּיוֹם
 מַחֵר, שֶׁיְהִיָּה הַקַּבּוּל שָׂכָר יִתְגַּלֶּה סוּד בְּחִינּוֹת הַלְבוּשִׁין, בְּחִינַת הַצִּמְצוּם שֶׁל הַחֲלָל הַפְּנוּי כִּנּוּי לְכִי אִזּוֹ
 יִתְגַּלֶּה רֹאשׁ אֲמוֹנָה הַנִּי"ל בְּחִינַת: "תְּבוֹאֵי תִשׁוּרֵי מֵרֹאשׁ אֲמוֹנָה" בְּחִינַת הַנְּגוּן הָעֲלִיּוֹן שֶׁל רֹאשׁ אֲמוֹנָה
 הַנִּי"ל שֶׁעַל יְדוֹ נִתְבַּטַּל כָּל הַמְּבוּכוֹת שֶׁל חֲלָל הַפְּנוּי כִּנּוּי לְזֶה הִנְנִי מִבִּיא מַחֵר אַרְבֶּה, רֹאשֵׁי תְבוּת אֲכֹן
 55 רוּחַ הוּא בְּאֲנוּשׁ בְּחִינַת נְגִינָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ הֵינּוּ, שֶׁאִזּוֹ יִתְגַּלֶּה הַנְּגוּן וְהַזְמָר שֶׁל רֹאשׁ אֲמוֹנָה כִּנּוּי לְ
 וְעַל יְדוֹ יִתְבַּטַּלוּ כָּל הָאֶפִּיקוֹרְסִית אֶפִּילוֹ שֶׁל חֲלָל הַפְּנוּי כִּנּוּי לְ: